

SANDEFJORD
KOMMUNE

I BARNEHAGEN SAMMEN

Informasjon til foreldre med barn i barnehage i
Sandefjord

NORSK

Denne brosjyren er utarbeidet i Sandefjord kommune gjennom prosjektet «I BARNEHAGEN SAMMEN». Prosjektet er finansiert av Utdanningsdirektoratet og har som mål å øke andelen minoritetsspråklige barn som går i barnehage.

Takk til prosjektgruppa for gode diskusjoner om hvilke temaer som burde være med.

Tusen takk til styrerne i Elverhøy barnehage, Barnas Have (sentrum), Prestekragen / Krokusen barnehage og Bugården / Kapteinløkka barnehage for grundig gjennomlesning og gode innspill.

Sandefjord, august 2020

Tove C. Kittelsen (prosjektleder)

I BARNEHAGEN SAMMEN

Informasjon til foreldre med barn i barnehage i Sandefjord

Dette er informasjon til deg som har barn i kommunal eller privat barnehage. Her beskriver vi barnehagenes rammeverk, verdier, organisering og innhold. Videre skriver vi litt om daglige rutiner og årets gang i barnehagen. Vi ønsker også å formidle den viktige samfunnsrollen barnehagen har, både som forberedelse til skolegang og som en god inkluderingsarena. Dessuten understreker vi det viktige forholdet mellom barnehagen og hjemmet.

Omtrent 92 prosent av alle barn i Norge går nå i barnehage. I en del andre land er det ikke vanlig å gå i barnehage i det hele tatt. Barnehager i ulike land kan dessuten være ganske forskjellige på flere områder. Hva som anses som god omsorg og oppdragelse kan også være kulturbetinget. Videre varierer samfunnets forventninger til foreldre og barn mellom ulike land.

Denne brosjyren er laget spesielt med tanke på minoritetsspråklige foreldre¹ og beskriver det som kjennetegner norske barnehager generelt og barnehagene i Sandefjord. Vi ønsker med dette å avklare noen forventninger og bidra til å styrke samarbeidet mellom foreldre og barnehagen.

1. BARNEHAGENS RAMMEVERK OG VERDIER

Barnehageloven (se link 1 til slutt i dokumentet) er vedtatt av Stortinget og regulerer innhold og oppgaver i alle barnehager i Norge. Både kommunale og private barnehager omfattes av samme lovverk. Barnehagelovens § 1 gir en god beskrivelse av barnehagens hovedoppgave:

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling».

Den nasjonale rammeplanen for barnehage (link 2) beskriver barnehagens innhold og oppgaver mer konkret. Her står det at barnehagens arbeid skal bygge på disse verdiene: demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling og likeverd, bærekraftig utvikling og livsmestring og helse.

Rammeplanen beskriver også hvilke fagområder som skal inkluderes i barnehagens aktiviteter og planer:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet

¹ Med 'minoritetsspråklig' mener vi personer med annen språkbakgrunn enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Barnehagene har også egne vedtekter, som blant annet beskriver regler for opptak, betaling og foreldres muligheter til medbestemmelse. Vedtektene er kontrakten mellom barnehagen og foreldre og det er viktig å lese og forstå disse.

Barnehagene lager dessuten en egen årsplan hvert år, som er det viktigste pedagogiske dokumentet. Årsplanen er et arbeidsverktøy for barnehagene og gir informasjon til foreldrene om det som skjer i barnehagen gjennom året. I tillegg kan barnehagene ha periodeplaner og prosjekter.

2. BARNEHAGENS SAMFUNNSROLLE

Det er ikke obligatorisk å gå i barnehage, men vi ser det likevel som første trinn i utdanningsløpet. Omtrent 92 prosent av alle barn i Norge går i barnehage i en kortere eller lengre periode. Andelen av minoritetsspråklige barn som går i barnehage er noe lavere, rundt 82 prosent, men denne øker år for år. Forskning viser at minoritetsspråklige barn som har gått i barnehage gjør det bedre i skolesystemet enn de som ikke har erfaring fra barnehage.

Det kan være spesielt viktig for barn med et annet morsmål enn norsk å gå flere år i barnehage. På den måten kan barnet lære godt norsk før skolestart, mens det også lærer morsmålet hjemme. Barn kan lære flere språk samtidig. Det er vanlig i store deler av verden. Det er viktig at foreldre snakker morsmålet med barnet, men både hjem og barnehage bør støtte utviklingen av barnets flerspråklighet. Barnehagene har god kompetanse på språkutvikling. De skal støtte at barna bruker sitt morsmål, men samtidig arbeide aktivt med barnas norskspråklige kompetanse.

Barnehagene legger et godt grunnlag for videre skolegang for alle barn. I det norske samfunnet er det svært viktig å få en utdanning og de fleste jobber krever mer enn 10-årig grunnskole. Det er et mål at alle skal få mulighet til å gjennomføre minimum videregående skole.

Barnehagene er trygge arenaer for barnas lek, utvikling og utforsking. De felles erfaringene, utfordringene og opplevelsene som barna får i barnehagen skaper vennskap og nettverk som ofte er viktige for framtida. Mange foreldre får også et sosialt nettverk gjennom barnehagen.

Barnehagene er minisamfunn hvor ulike barn, foreldre og ansatte møtes og hvor mangfold ses på som en ressurs. Private og kommunale barnehager i Sandefjord har laget en felles «Standard for et likeverdig og tilrettelagt barnehagetilbud» (link 3). Denne beskriver hvordan alle barn og familier skal være inkludert og delta i barnehagens fellesskap, ut i fra egne evner og behov og med mulighet til å påvirke fellesskapet.

Alle barnehager i Norge har som nevnt et felles verdigrunnlag som er beskrevet i Rammepåplanen. Blant annet skal barnehagene bidra til at barna slutter opp om de demokratiske verdiene og normene som ligger til grunn for det samfunnet vi har i dag. Videre skal barnehagene fremme mangfold og gjensidig respekt gjennom å vise at det finnes mange måter å tenke og leve på.

Barnehagene skal også fremme likestilling og likeverd uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, etnisitet, sosial status, språk og religion. I tillegg har de en viktig oppgave når det gjelder bærekraftig utvikling: barnehagen skal bidra til at barna lærer å ta vare på naturen i dag og for fremtidige generasjoner. Livsmestring og helse skal også inngå i barnehagenes verdigrunnlag. Det betyr blant annet at barna skal oppleve trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. Barnehagen skal være et trygt sted og skal oppmuntre til fellesskap og vennskap og forebygge mobbing.

3. OPPSTART OG TILVENNING

Barnehagene i Sandefjord legger stor vekt på at barna skal få en god start i barnehagen og trygge relasjoner til andre barn og voksne. Det er laget en brosjyre om oppstart og tilvenning, som er oversatt til flere språk (link 4). Her står det blant annet:

«Alle barn og foresatte² skal få god informasjon om barnehagen og familien får en kontaktperson som følger opp det enkelte barn. Hvert barn skal bli sett og hørt og få innholdet i barnehagen tilrettelagt etter sine behov».

Mange barnehager inviterer til besøk før oppstart for å bli kjent og få god informasjon. Når barnet ditt starter i barnehagen, blir du invitert til en oppstartsamtale. Barnehagen ønsker å bli kjent barnets bakgrunn, utvikling og behov for å ivareta barnet best mulig i barnehagen.

Den første tiden i barnehagen må foreldrene være sammen med barnet. Hvor lang tilvenning barn trenger er individuelt. Noen bruker tre dager, noen bruker tre uker. Du kan bruke så lang tid som du trenger for å føle deg trygg.

4. DAGEN I BARNEHAGEN

Ved oppstart får du informasjon om barnehagens dagsrytme og rutiner. De fleste barnehager er åpne mandag til fredag fra klokka 07.00 til 16.30, men sjekk dette i barnehagen der barnet går. Det er foreldrene som velger når barnet skal leveres i barnehagen om morgenen og når det skal hentes, men det er fint for barnet å ha en kjent dagsrytme og å få med seg aktiviteter i barnehagen sammen med de andre. De fleste barnehager ønsker at barna kommer senest 09.30. En ansatt i barnehagen skal kontaktes når barnet leveres og hentes. Hvis barnet blir hjemme en dag skal barnehagen ha beskjed og det samme hvis barnet skal hentes av andre enn de som henter til vanlig.

Syke barn skal ikke være i barnehagen. Ved oppkast eller diaré skal barnet være hjemme i minst 48 timer etter siste utbrudd. Barn skal ikke være i barnehagen med feber eller hvis de trenger paracet. Det er også viktig at barn med kraftig hoste eller luftveissymptomer holdes hjemme. Det finnes nasjonale retningslinjer for når barn må være hjemme (link 5). Spør gjerne barnehagen om mere informasjon. Blir barnet sykt i løpet av dagen i barnehagen blir du kontaktet og må hente barnet med en gang.

² 'Foresatte' betyr barnets foreldre eller andre som har omsorgen for barnet.

Det er vanlig å betale for mat i barnehagen (kostpenger). Prisen vil variere mellom barnehagene, avhengig av hvilke måltider som tilbys. I de fleste barnehager har barna også med seg mat hjemmefra. Barnehagene har fokus på et sunt kosthold, med mye frukt og grønt og lite sukker. De tar hensyn til barnets allergier eller individuelle behov for mat, og det er viktig at du informerer om dette ved oppstart.

Gjennom dagen foregår det mange aktiviteter i barnehagen, både i små og større grupper, ute og inne. Det er vanlig at barna er mye ute, hele året rundt. Frisk luft og aktiviteter utendørs anses å ha stor verdi, uansett vær og temperatur, og det at barna blir skitne er en del av uteleken. Dette er nok spesielt for norsk barnehager og barna må ha klær som passer til dette (link 6). Barnehagen gir informasjon ved oppstart om hva barnet trenger av klær og utstyr. Det er svært vanlig at barn arver klær av søsken og venner og at man kjøper brukt.

Inne skjer det også mye spennende, blant annet tegning og andre kreative aktiviteter, høytlesning, musikk og ulike spill. Det gis også mye tid til lek i barnehagen. Leken kan være styrt av de voksne eller barna kan organisere sin egen lek, med støtte av voksne ved behov. Barns rett til lek er beskrevet i FNs konvensjon om barnets rettigheter (link 7). Læring gjennom lek er et viktig prinsipp i norske barnehager. Gjennom leken, både ute og inne, utvikler barna sin språkkompetanse. I tillegg gir leken kunnskap om blant annet natur og miljø, teknologi, antall, volum og form. Barna utvikler dessuten sosial kompetanse i barnehagen. Det vil si at de for eksempel lærer å ha omsorg for andre, å dele, å lytte til andre og å finne sin plass i en gruppe.

Barn som skal sove i barnehagen i løpet av dagen sover som regel ute i vogn. Vi mener at barna har godt av den friske luften og sover ekstra godt ute. Barnehagene har tilrettelagte områder for dette, med tak og eventuelt vegger. Det er gode rutiner for å passe på barna mens de sover. Barna må ha vogn, dyne og annet utstyr for å sove ute. Foreldre må selv vaske dette jevnlig. Hvis barnet skal sove inne, må dette avtales med barnehagen.

5. ÅRET RUNDT I BARNEHAGEN

Aktivitetene i barnehagen preges i stor grad av årstidene og kalenderen. Om vinteren kan det være utelek i snøen eller i vanddammer, om våren kan vi følge med på det som gror og om sommeren kanskje bade. I tillegg besøker barnehagen innimellom en park, en gård, et museum og andre steder. Gjennom alle disse aktivitetene arbeider barnehagen også på ulike måter med fagområdene som er beskrevet i rammeplanen.

Barnehagen forbereder og markerer ulike festdager og høytider som er vanlige i Norge, for eksempel påske, 17.mai og jul. Videre er det vanlig å markere samenes nasjonaldag 6. februar og Lucia-dagen 13. desember. I tillegg markeres flere internasjonale høytider og merkedager, slik som karneval, FN-dagen og morsmålsdagen.

I Rammeplanen heter det: «Personalet skal gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og i andre livssyn som er representert i barnehagen». I mange barnehager markeres for eksempel hinduernes Diwali, kurdisk Newroz og den islamske festen Id Al Fitr. Dette betyr ikke at barnehagene skal drive med trosopplæring, men at både kristne og andre høytider markeres. Barna skal få bekreftelse på sin identitet og

føle seg inkludert. Samtidig skal barnehagen bidra til at barna utvikler toleranse og respekt for andre.

Barnehagen markerer også barnas bursdag, for eksempel med sang, krone og ballonger. Snakk gjerne med barnehagen om dette.

6. PERSONALET I BARNEHAGEN

Alle barnehager har en styrer (leder), barnehagelærere, fagarbeidere og assistenter. Barnehagene er delt inn i avdelinger eller baser, noen med små barn (0-3 år) og noen med større barn (3-5 år). Det er vedtatt ved lov hvordan bemanningen i barnehagene minimum skal være. Småbarnsavdelinger skal ha minst én pedagogisk leder per 7 barn. Dessuten må det være minst 1 ansatt per tre barn. På avdelinger med større barn skal det være minst én pedagogisk leder per 14 barn og minst 1 ansatt per 6 barn.

Barnehagene har kompetent og utdannet personale, som har god kunnskap om barns behov og utvikling, både fysisk og mentalt, språklig og sosialt. Det er fint å kunne benytte barnehagens ansatte som informasjonskilder og veiledere i barnas tidlige år, når det er behov for det.

Alle ansatte i barnehagen har taushetsplikt. Det betyr at informasjon om foreldre og barn ikke blir tilgjengelig for uvedkommende. Ansatte må også legge fram godkjent politiattest før de starter i jobben.

7. SAMARBEID MELLOM FORELDRE OG BARNEHAGEN

Forholdet til mor, far eller andre foresatte er barnets viktigste relasjon også når barnet går i barnehage. Barnehagen skal ha et tett samarbeid med hjemmet, bygget på gjensidig åpenhet og tillit. Norske barnehager er forskjellig fra barnehager i en del andre land når det gjelder det tette samarbeidet med foreldrene. De ansatte og foreldrene har et felles ansvar for å ta opp ting med hverandre, ved daglig kontakt eller i samtaler og møter. De fleste barnehager bruker også digital kommunikasjon (e-post, «SPOR», app). Det meste av denne kommunikasjonen foregår på norsk og det er viktig å spørre om det du eventuelt ikke forstår.

Foreldre blir invitert til minst to foreldresamtaler i året, hvor man møter pedagogisk leder og snakker om barnet og om barnehagen. Andre fagpersoner kan inviteres inn hvis dere blir enige om det. Det er viktig å be om tolk ved behov. Barnehagen kan også selv vurdere at det er behov for tolk for å informere godt.

Barnehagen inviterer dessuten til et eller flere felles foreldremøter i løpet av året. Det er forventet at man kommer og det er både interessant og hyggelig. Det er helt greit å stille spørsmål om saker man lurer på. På møtene kan man også bli kjent med andre foreldre. Mange barnehager inviterer i tillegg til for eksempel påskefrokost, sommerfest og annet.

Foreldrene til alle barn i barnehagen kalles foreldrerådet. Foreldrerådet skal bidra til et godt samarbeid med personalet og dessuten velge representanter til FAU (Foreldrenes

arbeidsutvalg) og SU (Samarbeidsutvalget). Det at foreldre har mulighet til stor medbestemmelse i barnehagene i Norge er også forskjellig fra en del andre land.

FAU består av foresatte fra hver avdeling og kan for eksempel arrangere sosiale treff for barn, familier og ansatte, i tillegg til annet samarbeid med barnehagen. SU består av representanter fra foreldre og ansatte. Denne gruppen skal behandle saker som gjelder barnehagens innhold, foreldresamarbeid og årsplan.

8. SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER

Barnehagene samarbeider med flere faginstanser, slik som PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste), familiesenter og barnevernstjeneste, for å sørge for at alle barn får et best mulig tilbud i barnehagen ut ifra sitt behov. Når barn har vedtak om tjenester fra disse instansene er samarbeidet ekstra viktig, men både barnehagen og foresatte kan dessuten benytte faginstansene for veiledning.

Hvis barnehagen blir bekymret for barns omsorgssituasjon i hjemmet, for eksempel rundt mat, helse eller hygiene, har de opplysningsplikt til barnevernet. Da er det barnevernet som vurderer om de skal undersøke saken videre. Det samme gjelder hvis barnehagen blir bekymret for om barn blir utsatt for psykisk eller fysisk vold, eller seksuelle overgrep.

Grunnlovens § 104 (link 8) understreker at «ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Loven sier også at «Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie».

9. OVERGANG TIL SKOLE

Når et barn får plass i barnehage gjelder tilbudet helt til skolestart, hvis ikke plassen sies opp av foreldrene. De eldste barna i barnehagen kalles «skolestartere». Barnehagen sørger for at disse barna får kunnskap og utfordringer som gir dem et godt grunnlag for å starte på skolen.

Før barnet slutter i barnehagen fyller barnehagen ut et overgangsskjema som går til skolen der barnet skal starte. Skjemaet inneholder punkter som skolen ønsker å vite noe om for å kunne tilpasse opplæringen på best mulig måte for barnet. Skjemaet sendes skolen med foresattes samtykke og beskriver altså barnets ståsted før overgangen til skolen.

10. MERE INFORMASJON

Mere informasjon om hver enkelt barnehage finner du i barnehagens vedtekter og planer. Du kan også spørre barnehagens ansatte.

På disse sidene kan du finne informasjon og tekster på flere språk:

Tema morsmål: <https://www.morsmal.no/no/>

Flerspråklig materiell: <https://www.morsmal.no/no/tospraklig-materiell>

Barn i flerspråklige familier: <https://www.morsmal.no/no/foreldresamarbeid/veiledning-til-foreldre/5135-informasjonsheftet-barn-i-flerspraklige-familier>

Det flerspråklige bibliotek: <https://dfb.nb.no/>

11. REFERANSER

- 1) Barnehageloven (norsk): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- 2) Rammeplanen (norsk): <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- 3) Sandefjord kommune: Standard for et likeverdig og tilrettelagt barnehagetilbud (norsk): <https://www.sandefjord.kommune.no/globalassets/oppvekst-og-kunnskap/ok-dokumenter/barnehagemyndigheten/standard-for-et-likeverdig-og-tilrettelagt-barnehagetilbud-i-sandefjord-kommune.pdf>
- 4) Sandefjord kommune: Oppstart og tilvenning i barnehagen (flere språk). <https://www.sandefjord.kommune.no/Skole-og-barnehage/Barnehage/information-in-other-languages/>
- 5) Folkehelseinstituttet: Når må barnet være hjemme fra barnehagen? (norsk): <https://www.fhi.no/sv/barnehage/nar-ma-barnet-vare-hjemme-fra-barne/#naar-skal-barna-vaere-hjemme-fra-barnehagen>
- 6) Kle barna riktig i vinterkulda (flere språk): <https://morsmal.no/no/foreldre-norsk/2382-kle-barna-riktig-i-vinterkulda>
- 7) FNs konvensjon om barnets rettigheter (norsk) <https://barneombudet.no/for-voksne/barnekonvensjonen/hele-barnekonvensjonen/>
- 8) Grunnloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn> (§104 om barnets beste)